

CAPUT IX.

De morbis renum & vesicae.

Pag. 103. l. 16. *Primum mali fundamentum.*
 Cum a nostro instituto prorsus alienum esset, varias Calculi renalis causas explicare, quas tanquam efficientes proposuerunt Scriptores Medici, Theoriam igitur auctoris, ut in verba magistri jurare nimis promptus videatur, impugnare nolo. Interea illud scire oportet, calculum humanum arte chymica rite tractatum, doctrinae adeo ingeniose excogitatae parum favere; utpote se naturam a Salina-tartarea vinosa perquam dissimilem possidere liquet. Nam dato quovis calculo humano, licet ejus pars maxima ex aëre constet, tamen altera portio residua ex materia terrestri Phlegmate, Sale volatili urinali, & Oleo confecta est.

Mihi autem probabile videtur calculum renalem saepe, si non semper, ex rupta arteriola guttas aliquas sanguinis emittente, quibus materia urinae lapidea aut terrena evadit agglutinata & concreta, imprimis oriri; eo quod fracto omni calculo apparet in ejus centro macula rubra aut fusca.

Hoc ulterius confirmatur ab extraneis quibuscunque materiis in corpore humano diu manentibus, quales sunt Globi plumbei in militum

corporibus haerentes, quos omnes materia calculosa incrustatos frequenter vidi, in quacunque corporis parte detenti fuissent. Nec minus patet ab experimento Nuckiano. Hic enim globum eburneum, ligneumque in canis vesicam sectione immisit, vulnusque consolidavit; post aliquod autem tempus canem dissectans, ambos *crusta calculosa obteetos* invenit.

Pag. 104. l. 24. *Ut venienti morbo occurratur.*] Ut idonea possint adhiberi auxilia, in primis cognoscenda sunt calculi renalis signa. Calculus autem renum, perinde ut scriptorum de hac re opinio est, indicatur ex dolore partis gravi, & obtuso, stupore cruris & femoris, & regressu testiculi lateris affecti, pleurumque etiam & vomitu ingestorum, comitatis.

Cum vero haec omnia ab alia aliqua causa oriri possint, quae Renem gravet, & comprimat, indubiam calculi praesentiam non indicant.

Certissimum autem hujus signum, quantum assequi potui, est doloris & symptomatum praedictorum constans incrementum, unà cum mictu sanguinis a corporis exercitatione super viarum strata lapidea, quoties iter, seu curru, seu equo conficiendum, in aegroto experiendum sit, quippe a novo calculi attritu fit ad vasa sanguinea novus & nimius cruoris appulsus.

Hujusmodi autem mictus vix ab aliis causis adeo constanter fieri potest, quippe irritato ul-

ulcere fit inflammatio, & puris vel saniei major expurgatio, raro autem puri sanguinis.

Cum autem hoc modo exploratum sit, ita se habere aegri statum & conditionem, certissimum signum praebetur, ipsam morbi causam calculo attribuendam esse.

Dari tamen potest calculus sine hoc symptomate, quoties vel admodum laevis est Calculus, vel Reni adeo arcte adhaeret, ut non omnino moveatur, & Renem affricet. Et proinde datis symptomatibus primo expositis, de calculo, qui se in rene infederit, semper suspicari fas erit.

Pag. 105. l. 3. *Expellenda sit per ureteres moles concreta.*] In primis igitur animadvertendum est, corpus humanum, ita a natura esse comparatum, ut Renum calculi raro in unam magnam molem (quod in Vesica secus est) accrescant, quin potius lapillorum congeriem ultimis arteriis adhaerentem repraesentant, unde in Ureteres delapsi, dolores, inflammationes, urinae difficultates, retentiones efficiunt, & mortem ultimam suam sobolem, tandem producant.

Incipit autem ut plurimum paroxysmus cum horrore, oscitatione, pandiculatione & nausea, quibus confestim succedit dolor Renis vel Ureterum gravis, vel acutus, pro ratione magnitudinis & formae lapilli, plani scilicet & laevis, vel scabri & angulati. His succedunt aegritudo ventriculi, vomitus, alvus nunc astricta, nunc

K 3

lu.

lubrica, & torminosa, urina nunc intercepta, aut parca copia reddita, nunc aquosa & tenuis, praecipue manente doloris saevitie, nunc crassa, sabulosa, cruenta, &c. maxime post doloris remissionem: Cedente enim tum temporis Nervorum & Ureterum distentione descendit sabulosa vel calculosa materies, raro vero dum ingens urgeat dolor.

Calculus autem in Ureterem se descendisse indicat, tum per situm, tum augmentum doloris, eumque summe acutum & lancinantem ad regionem ossis Ilii excurrentem, quippe, dum Ren solus laboret, obtusior & gravior est doloris sensibilitas.

Pag. 103. l. 13. *Numquam enim dum in magno cruciatu aeger est.*] Etenim perpetuum est, & ad hoc dirigi debet omne consilium, quod quo major sit dolor, eo mitiora & minus propellentia adhibenda sunt diuretica, & vice versa.

Pag. ead. l. 23. *Sedato jam angore diureticis etiam valentioribus pugnare liceat.*] Periculosa valde nihilominus est eorum fors, quibus nullo accedente dolore, penitus sistitur urinae ex Renibus descensus ad vesicam, eo quod quamdiu manet dolor, manet etiam vis propellens tam liquidorum, quam solidorum.

Si itaque remediis jam dictis & ordinariis minime proficientibus, eo usque processerit malum, extemplo larga copia sanguinem detrahendum oportet. Dein exhibendus est *Hauftus Emeticus*

cus ex Oxymellis Scillitici unciis duabus vel tribus, ut concutiatur universa corporis compages, quod optime in balneo tepido fit, nimirum ut eodem tempore laxentur Ureteres, & deorsum derivetur humorum impetus.

His inceptis peractis, immittendus est clyster stimulan, nisi ab Emetico profluat alvus, & dein si post aliquas horas, videlicet decem vel sedecim, nullum adsit aegro doloris revertentis, vel urinae effluxurae indicium, vesperi nuchae & carpis applicentur vesicatoria, & liquorem aliquem propellentem & lubricantem largiter hauriat, atque in eadem curatione usque ad noctem proxime futuram perseverandum est.

Si vero circa hoc tempus nil urinae effluxerit, haud quicquam sit morae, quin exhibeatur Bolus ex Electarii e Baccis Lauri scrupulo uno, & Mercurii dulcis sublimati granis octo vel decem confectus, & crastino mane devoranda est hujusmodi massa, nimirum.

R. Extract. Cathartic. ℥ss. Sal. Succin. Mercur. dulc. sublimat. ana gr. v. Syrup. Ros. solut. q. s. m. Interea repetendum debet tum mane, tum vesperi balneum tepidum.

His nequaquam urinam cientibus, postridie, si vires ferant, iterato prius balneo, aegri corpus magna gestatione in Rheda, super vias aut salebrosas, aut lapidibus stratas, per aliquas horas, vehendum & concutiendum est, vesperi autem iteranda est Immersio in aqua tepida, & applicatis postea tibiis & femoribus vesicatoriis,

toris, eodem tempore libere & largiter medicamenta dare oportet, quae ad urinam propellendam vim habeant.

Si his pro re nata factis, nil boni aegro afferatur, quin potius stupidus & comatosus evadat cum pulsu pleno & tardo, mors ipsa, ut brevi post adveniat, expectanda est.

Alia tamen non videtur melior medendi ratio, quam persistere in usu praescriptorum, maxime in haustu largo Diureticorum, praecipue Lixivialium, simul & missione sanguinis, & medicamentis catharticis nuper dictis, proportionem virium repetendis. Obturatis autem Ureteribus, rarissime ultra diem decimum hujusmodi aegris vita superest, plerumque enim citius, tanquam e Comate morientes; in aeternam clauduntur lumina noctem.

Nonnunquam autem accidit aegroti, qui hujusmodi urinae retentionis obstinatae patiens fuit, ut tandem sanguinem sincerum minxerit, quodcumque autem res sic se habeat, vix ulla est convalescendi spes; tanta enim fuit vis vitae, ut destructa sint vasa.

Hoc equidem in loco insuper adjungenda est cautio, Catheterem, integra urinae suppressione se palam faciente, in vesicam urinariam immittendum debere, priusquam fortia dentur diuretica; ne forsitan ab inflammatione levi Sphincteris, vel ejus affectione paralytica, vel ingressu lapilli in collum vesicae, retineatur urina.

In aegris hujusmodi a retenta urina plurimum
tinet

tumet vesica, ita ut aliquando externe dignosci possit. In his sanandis, Catheteris ope pro renata educenda est urina, donec morbus primigenius pro suo genere sanari potest.

Nonnunquam etiam accidit, quod adeo inflammetur vesicae sphincter, olivæ tumore comprimatur, ut catheterem in vesicam introducere profecto impossibile sit, quo casu ad Perinaei puncturam confugiendum est.

Pag. 106. l. 8. *Extra illum autem saluti conducunt.*] Hujus morbi integra sanatio vix expectanda est, quippe lapillorum omnium expulsionem & praecautioem, ne generentur novi, postulat. Sufficit itaque dolorem lenire, tutam lapilli expulsionem promovere, talemque vivendi morem instituere, ut inde non increseat malum, & rariores & mitiores evadant paroxysmi.

Pag. ead. l. 10. *Cibus ex media materia.*] Si aegrotus huic morbo renali obnoxius bibat serum lactis, & per longum tempus se jusculis tenuibus nutriat, ita ut inde in diarrhoeam incidat; raro sub tali regimine laborabit calculo. Hinc etiam fit, ut quibus mos est, cereviasias praecipue novas & lubricantes larga copia ingurgitare, longe minus calculo obnoxii sunt hujusmodi homines, quam qui vinum praecipue tenue & austerum potare solent.

Pag. 109. l. 23. *Calculos ex vesica exscindendi*
K 5 di

di adinvenerunt.] Si vero, vel ob aegri fenectutem, valetudinem infirmam, lithotomo munere suo fungi non concessum est. Victu tenui, blando, leni, humectante, emulsionibus largiter; haultis, pro re nata cum aqua calcis paratis, fotu, & linimento anodyno, medicamentis, quibus insit opium, simul devoratis, quiete corporis, aliisque similibus, tentanda est morbi extenuatio, quam ultra spem feliciter successisse novi, modò ab attritu calculi non adhuc erosa fuerit vesica.

